

ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ

τεύχος 2ο

Μαρτίος — Απρίλιος 1986

Διμηνιαία έκδοση

του Εθνικού Συνδέσμου Διπλωματούχων Νοσοκόμων Ελλάδος

«ΥΓΕΙΑΣ ΘΕΡΑΠΕΙΑ»

ΕΣΔΝΕ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ - ΕΚΔΟΤΗΣ

Εθνικός Σύνδεσμος
Διπλωματούχων Νοσοκόμων Ελλάδος

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Ε. Δημητρίου
Β. Λανάρα
Μ. Μαλγαρινού

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

Μαρία Μαλγαρινού
Καθηγήτρια ΤΕΙ Αθηνών
Πύργος Αθηνών - Γ' Κτίριο
2ος όροφος - 115 27 ΑΘΗΝΑ

ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ

Φωτοστοιχειοθεσία - Σχεδιασμοί
Εξώφυλλο - Εκτύπωση

Κατεχάκη & Αδριανείου 3 - 115 25 ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛ. 67 14 371 - 67 14 340

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Εμβάσματα - Επιταγές
Περιοδικό ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ
Πύργος Αθηνών - Γ' κτίριο
2ος όροφος
Μεσογείων 2 115 27 ΑΘΗΝΑ
Τηλ.: 77 02 861

Τιμή τεύχους	170 δρχ.
Τιμή τεύχους για σπουδαστές	80 δρχ.
Ετήσια συνδρομή	1000 δρχ.
Ετήσια συνδρομή για σπουδαστές	500 δρχ.
Ετήσια συνδρομή στο εξωτερικό	\$15

1. Δέσποινα Χουρσόγλου (Νεκρολογία) <i>Ε. Σπυροπούλου</i>	40
2. Η σημασία της επικοινωνίας στην εκπαίδευση της νοσηλευτικής: το πρόβλημα και η προοπτική <i>Ασ. Δίτσα</i>	43
3. Ο ρόλος της νοσηλεύτριας στη φροντίδα του διαβητικού (συνέχεια από το προηγούμενο τεύχος) <i>Ειρ. Γουλιά</i>	51
4. Νοσηλευτικά προβλήματα στη Χειρουργική Ογκολογία <i>Ελ. Πατηράκη</i>	58
5. Η Νοσηλευτική Έρευνα στην Ελλάδα <i>Αφρ. Ραγιά</i>	67
6. Ενημέρωση	69
7. Υποτροφία 3Μ	70

**Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΗΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ.
ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΚΑΙ Η ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ**

Ασ. Δίτσα

Διευθύντρια Ανώτερης

Σχολής Αδελφών Νοσοκόμων

Θεραπευτηρίου «Ο Ευαγγελισμός»

*«Ο λόγος, το να το ξέρετε,
έχει ζωή και ζή!»*

Σαίξπηρ (Άμλετ)

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Θα φανεί περίεργο, αλλά η ομιλήτρια «τολμά» να εισηγηθεί αυτό το θέμα και μάλιστα σε ελάχιστο χρόνο. Και την τόλμη της αυτή τη δίνει, η δητεία της στην εκπαίδευση για πολλά χρόνια και η στενή επικοινωνία που είχε με τα νειάτα, με αυτόν τον «αγριόκυκνο» (Σίλλερ). Σε αυτά τα χρόνια αποκρυστάλλωσε τη γνώμη, ότι η αποτελεσματικότερη μέθοδος διδασκαλίας είναι η των ερωταπαντήσεων και ο διάλογος. Και η ουσιαστικότερη, η άριστη, η ανθρωπίνη Νοσηλευτική, είναι κουβέντα-ακρόαση. Γι' αυτό διάλεξε σαν θέμα την επικοινωνία.

Στη σημερινή εισήγηση δεν θα δοθούν οργανωμένα συστήματα και έτοιμες λύσεις, αλλά αφορμή για διάλογο και προβληματισμό. Πολλά από όσα θα ακουσθούν σήμερα -σίγουρα- έχουν ειπωθεί και έχουν γραφεί. Τότε γιατί αποτολμάται αυτή η εισήγηση; «Γιατί, όπως, ο ήλιος είναι κάθε μέρα καινούργιος, έτσι και οι ίδιες σκέψεις σε κάθε άνθρωπο είναι νέες» όπως χαρακτηριστικά υπογραμμίζει ο συγγραφέας Ν. Δήμου. Και πιθανόν η σημερινή εισήγηση να έχει κάποιο ενδιαφέρον για τις συναδέλφους και το λοιπό ακροατήριο.

2. ΓΕΝΙΚΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Σημεία στα οποία θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή, μπορούν συνοπτικά να θεωρηθούν τα παρακάτω: 1) Ορισμός. 2) Κλίμα. 3) Διαστάσεις επικοινωνίας.

2.1. Ορισμός

Η επικοινωνία είναι μια τέχνη, μια σχέση, μια διεργασία δυναμική, που σημαίνει τη συνεχή αλλαγή μεταξύ του προφορικού και μη προφορικού λόγου. Η σχέση αυτή αποτελεί το μέσον για τα μέλη που επικοινωνούν, με σκοπό να εκφράσουν και να ανταλλάζουν ιδέες, σκέψεις, απόψεις.

Η επικοινωνία είναι βασική ανθρωπίνη ανάγκη. Συμβάλλει στην όλη υγεία και ευημερία του ατόμου, όπως ακριβώς η διατροφή, ο αέρας, το νερό, η κατοικία κ.ά. Όταν αυτή η βασική ανάγκη δεν εκπληρώνεται, δεν αντιμετωπίζεται ικανοποιητικά, η ανθρωπίνη επιβίωση απειλείται σοβαρά.

Η επικοινωνία είναι ειρήνης γέφυρα, είναι το φώς μέσα στο σκοτάδι.

Το κλειδί για μια σωστή επικοινωνία είναι το τρίπτυχο:

- Οικουμενική σκέψη.
- Απλότητα.
- Ειλικρίνεια.

2.2. Κλίμα επικοινωνίας

Η επικοινωνία δίνει έμφαση στο στοργικό τρόπο της σχέσης. Αυτή η αίσθηση του στοργικού τρόπου καλείται κλίμα επικοινωνίας.

Οι κοινωνιολόγοι ορίζουν το κλίμα της επικοινωνίας σαν μια κοινωνικο-ψυχολογική συνάφεια. Το κλίμα δεν αναφέρεται τόσο πολύ στις ειδικές δραστηριότητες, όσο στο ευαίσθητο κάλυμμα κάτω από το οποίο διεξάγονται οι δραστηριότητες. Το κλίμα καθορίζεται από το βαθμό στον οποίο τα άτομα βλέπουν τον εαυτό τους πολύτιμο-αξιόλογο, μέσα στη σχέση τους με τους άλλους.

2.3. Διαστάσεις επικοινωνίας

Οι κύριες διαστάσεις είναι:

- **Η μοναδικότητα.** Η επικοινωνία είναι μοναδική μεταξύ των ανθρωπινων αλληλεπιδράσεων και στοχεύει στην εκπλήρωση βασικών ανθρωπινων αλλαγών.
- **Η πνευματική και συναισθηματική ευχαρίστηση** είναι μια άλλη διάσταση. Η επικοινωνία εκτείνεται σε όλο το φάσμα του αισθήματος και της σκέψης. Η διάσταση του *αντίλογου-διευκρίνισης* αναφέρεται στη δομή της επικοινωνίας. Ο αντίλογος επιτρέπει στο άτομο που επικοινωνεί να προβάλει τις ανάγκες του, τα ενδιαφέροντά του και τα αισθήματά του, χωρίς εξαναγκασμό, χωρίς βία. Το βοηθάει στην ανακάλυψη του ορδού και στη διαμόρφωση υπεύθυνης γνώμης. Μια κρίσιμη διάσταση της επικοινωνίας είναι η της *εμπιστοσύνης-δυσπιστίας*. Τα άτομα, γενικά, επικοινωνούν εύκολα με ανθρώπους που τους εμπιστεύονται. Κάτω από συνθήκες εμπιστοσύνης, τα άτομα που επικοινωνούν αισθάνονται παραδεκτά και αξιόλογα.

Η επικοινωνία είναι ένα συμβόλαιο, που στηρίζεται στην αμοιβαία εμπιστοσύνη.

3. ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΔΑΣΚΑΛΟΥ ΠΟΥ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΕΙ —

Ένα ρητό λέει «εάν ο Δάσκαλος, θέλει η διδασκαλία του να γίνει αποτελεσματική, πρέπει να αρχίσει από τον εαυτό του». Αυτό σημαίνει ότι το κύριο εργαλείο στη διεργασία της επικοινωνίας είναι η προσωπικότητα του Δασκάλου, η οποία ήταν, είναι και θα είναι καθοριστική στην αγωγή της νέας γενιάς.

Ο Δάσκαλος αποτελεί το πρότυπο, το υπόδειγμα συμπεριφοράς για τους σπουδαστές. Οι σπουδαστές μιμούνται τη συμπεριφορά του, ταυτίζονται με τις απόψεις του και απορροφούν τις αξίες του. Ορισμένα χαρακτηριστικά που καθορίζουν τη φύση της σχέσης του Δασκάλου με τους σπουδαστές είναι τα εξής:

- **Αυτογνωσία.** Να γνωρίζει τον εαυτό του και τις δυνατότητές του. Είναι γενική παραδοχή ότι το άτομο που επικοινωνεί χρειάζεται να έχει πλατειά γνώση των δέσεων και αξιών του.
- **Αλτρουϊσμός.** Η κίνηση εξόδου από τον εαυτό του, προς τους σπουδαστές. Ο αποτελεσματικός Δάσκαλος ταυτίζεται με την ανθρωπιά μάλλον παρά με το να ζει ξεχωριστά από τους ανθρώπους.
- **Αίσθηση της ηθικής.** Ο Δάσκαλος είναι ο μεταφορέας μιας σειράς ηθικών αρχών που αντανakλούν στα ηθικά επιθυμητά επίπεδα (standards) του κώδικα του επαγγέλματός του. Οι σπουδαστές δεν χρειάζονται μόνον παροχή γνώσεων, χρειάζονται και αρχές, αρχές ηθικής και ανθρωπιάς.
- **Υπευθυνότητα.** Συνδέεται με τη συμπεριφορά του Δασκάλου.
- **Ευελιξία.** Είναι θεμελιώδης ανάγκη ο Δάσκαλος να είναι εύκαμπτος, ευέλικτος, όχι απόλυτος. Γιατί κάθε τι απόλυτο γίνεται εύκολα απολυταρχικό -φτάνει να συνδυαστεί με «αρχή».

4. Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΗΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ

Η Διδάσκουσα Αδελφή (Δ.Α.) για να πετύχει τις καλύτερες συνθήκες εκπαίδευσης, διαλέγει τη μέθοδο διδασκαλίας και κάνει δυναμική τη διδασκαλία της. Δηλαδή, την προγραμματίζει με προοπτική να δώσει στους σπουδαστές τη μεγαλύτερη δυνατή ευκαιρία συμμετοχής στην εκπαίδευσή τους, αντί να είναι μόνο παρόντες, για να ακούν, να σημειώνουν και να μένουν σιωπηλοί. Οι σπουδαστές πρέπει να αισθάνονται ότι η εκπαίδευση ανήκει σ' αυτούς και βρίσκονται στην τάξη για να συμβάλουν σ' αυτή. Και η Δ.Α. πρέπει να έχει τη δύναμη να κατεβαίνει από την έδρα της, για να ζεί με την τάξη και να κάνει την τάξη να ζει, για να δείξει στους σπουδαστές πού η δική της αρμοδιότητα τελειώνει.

Για την υλοποίηση της δυναμικής διδασκαλίας, η Δ.Α. επιλέγει τη διαλεκτική μέθοδο, που βασίζεται σε ορισμένες διδακτικές προσεγγίσεις. Ειδικότερα η Διδάσκουσα Αδελφή,

- Μιλάει στους σπουδαστές.

- Μιλάει **με** τους σπουδαστές.
- Τους ενθαρρύνει να συνομιλούν **μεταξύ τους**.
- Τους δείχνει **τρόπους** επικοινωνίας.
- Τους **επιβλέπει**.
- Τους δίνει ευκαιρίες για **κλινική άσκηση**.

Η εφαρμογή αυτών των διδακτικών προσεγγίσεων απαιτεί τη γνώση και την υλοποίηση της τέχνης της επικοινωνίας. Γιατί, η σημασία της στη μετάδοση των γνώσεων είναι ζωτικά απαραίτητη. Είναι η ανάσα για την παιδεία.

Και τώρα η ανάπτυξη αυτών των προσεγγίσεων.

– *Η Δ.Α. μιλά **στους** σπουδαστές.*

Πώς; Με σεβασμό. Η βάση της επικοινωνίας και το κεντρικό στοιχείο στη σχέση Δ.Α.-σπουδαστών είναι ο αμοιβαίος σεβασμός. Η Δ.Α. σέβεται τον κάθε σπουδαστή σαν μοναδική -ξεχωριστή προσωπικότητα και εμπνέει το σεβασμό.

Ο Σωκράτης διευκρίνισε ότι ο αμοιβαίος σεβασμός είναι βασικό στοιχείο σε κάθε σχέση ακόμη και στη σχέση μεταξύ δικαστών της Αθήνας και του φυλακισμένου Σωκράτη.

- **Με εμπιστοσύνη.** Δύο τύποι εμπιστοσύνης συμβάλλουν στην υποστηρικτική ατμόσφαιρα της επικοινωνίας. Ο πρώτος είναι η εμπιστοσύνη που έχει σχέση με το καθήκον. Η Δ.Α. και ο κάθε σπουδαστής διεκπεραιώνει την εργασία που ανέλαβε, χωρίς να χρειάζεται οι άλλοι να τον ελέγξουν. Ο δεύτερος τύπος είναι η διαπροσωπική εμπιστοσύνη. Είναι το αίσθημα της ασφάλειας που νιώθει ο σπουδαστής για τη Διδάσκουσά του.
- **Με τιμιότητα.** Ο παράγοντας αυτός δεν χρειάζεται επεξήγηση. Ένα από τα πιο εκτιμητέα μέρη της δυνατής σχέσης με τους άλλους υπήρξε η φιλαλήθεια. Οι σπουδαστές προτιμούν πάντα την ευγενική αλήθεια.
- **Με ενδιαφέρον για το καλό των σπουδαστών.** Υπάρχουν δύο στοιχεία που συνιστούν το προσωπικό ενδιαφέρον. Το ένα είναι η συμπάθεια. Η ικανότητα της Δ.Α. να αντιλαμβάνεται, να κατανοεί το πώς αισθάνεται ο σπουδαστής και να του δείχνει συμπόνοια, καλοσύνη. Το δεύτερο στοιχείο είναι η ενεργός συμμετοχή, για την πρόοδο των σπουδαστών.

Η προσωπική εμπειρία φανερώνει πόσο βελτιώνονται οι σχέσεις στην τάξη, όταν υπάρχει συμπαράσταση, βοήθεια, υποστήριξη, φροντίδα από μέρους της Δ.Α.

- **Με την αναγνώριση της προσωπικότητας του σπουδαστή.** Ο τρόπος με τον οποίο εκτιμάται ο σπουδαστής από τη Δ.Α. θα δώσει ένα δυνατό έναυσμα στη σχέση Δ.Α.-σπουδαστή.

*Μιλάει **με** τους σπουδαστές.*

Η Δ.Α. επιδιώκει τον διάλογο. Χαρά της είναι ο διάλογος. Ακούει τις εισηγήσεις των σπουδαστών και τους ενθαρρύνει στη συμμετοχή λήψης αποφάσεων. Έτσι, η Δ.Α. με τους σπουδαστές συναποφασίζει για θέματα που αφορούν στην εκπαίδευσή τους· οπότε οι τελευταίοι αισθάνονται αξιόλογοι. Αυ-

ζάνεται το αίσθημα αυτοεκτίμησής τους και αναπτύσσουν πολύ μεγαλύτερη δραστηριότητα και θετικά αισθήματα για τη Δ.Α. και το εκπαιδευτικό τους Ίδρυμα.

– *Ενθαρρύνει τους σπουδαστές να συνομιλούν **μεταξύ τους**.*

Για να λειτουργήσει αποτελεσματικά αυτή η διδακτική προσέγγιση και για να είναι καρποφόρα και δημιουργική η συνομιλία, η Δ.Α. θα συστήσει στους σπουδαστές ορισμένες προϋποθέσεις που χρειάζεται να τηρούνται όταν συνομιλούν μεταξύ τους. Αυτές είναι:

- Παραδοχή της ισοτιμίας των σπουδαστών που συνομιλούν, όσον αφορά στο δικαίωμα να διατυπώνουν ελεύθερα τις σκέψεις τους και να ακούγονται με σεβασμό και προσοχή. Από τη στιγμή που αρχίζει η συνομιλία, όλοι βρίσκονται στο ίδιο επίπεδο. Στέκονται όλοι στο ίδιο σκαλοπάτι. Δεν υπάρχουν μεταξύ τους «ισχυρότεροι και ασθενέστεροι» παρά μόνον περισσότερο ή λιγότερο ενήμεροι στο θέμα που συζητούν.
- Αναγνώριση ότι κανένας από τους σπουδαστές δεν κατέχει από πριν ολόκληρη την αλήθεια. Απεναντίας, ο κάθε σπουδαστής έχει ανάγκη από τη βοήθεια και τον έλεγχο του άλλου, για να ξεκαθαρίσει τις ιδέες του, να τις συμπληρώσει ή να τις διορθώσει. Γιατί «ποτέ και κανένα ζήτημα δεν έχει μια μόνο όψη».
- Γνώση, ότι μόνο με την πειδώ θα ζητήσει ο κάθε σπουδαστής να γίνει αντιληπτός. Όχι με τρόπους που υποβιβάζουν τη νοημοσύνη και την αξιοπρέπεια, με την απειλή ή τη γοητεία. Πειστικός γίνεται ο σπουδαστής, όταν είναι ευθύς και ειλικρινής στη συζήτηση.
- Συμφωνία, ότι αν η θέση που οι σπουδαστές υποστηρίζουν αποδειχθεί δεν ανταποκρίνεται στα πράγματα ή έχει αοριστίες ή κενά, θα την αναθεωρήσουν με την εισδοχή καινούργιων στοιχείων και πληροφοριών.
- Αναγνώριση ότι κανένας σπουδαστής δεν μειώνεται όταν παραδέχεται ότι έχει πλανηθεί, πολύ λιγότερο όταν ζητά να διακοπεί η συζήτηση, μέχρι να συμπληρώσει τις πληροφορίες του.
- Αναγνώριση και σεβασμός του δικαιώματος στη διαφωνία. Δυστυχώς φαίνεται ότι είναι αδυναμία του τόπου μας, να μην αναγνωρίζεται το δικαίωμα στη διαφωνία.
- Σεβασμός του δικαιώματος, να παραμένει σιωπηλός και να ακούει.
- Αίσθηση του χιούμορ. Οι σπουδαστές είναι ανάγκη να έχουν αναπτυγμένη την αίσθηση του χιούμορ και να καταφεύγουν σ' αυτό όταν το απαιτούν οι περιστάσεις κατά τη διάρκεια της συνομιλίας τους, αλλιώς θα είναι «βαρετοί».

– *Δείχνει στους σπουδαστές **τρόπους επικοινωνίας**.*

Η Δ.Α. προγραμματίζει ένα γενικό σχέδιο της διεργασίας της επικοινωνίας, για να δείξει στους σπουδαστές το πώς -τον τρόπο που θα ξεκινήσει η σχέση της επικοινωνίας και η δράση.

Το σχέδιο έχει ως εξής (χωρίς ανάπτυξη):

- Το ξεκίνημα και η διαμόρφωση των σχέσεων. Η αρχή γίνεται με την ετοιμασία των μελών που συμμετέχουν και το άνοιγμα της σχέσης. Στη συνέχεια τίθεται το πρόβλημα ή οι λόγοι που υποχρεώνουν τα μέλη για να επικοινωνήσουν. Το επόμενο σκαλοπάτι είναι η μόρφωση των τρόπων και του σκελετού.
- Ακολουθεί η προώθηση της ανάπτυξης των σχέσεων.
- Τρόποι για τη διευκόλυνση της επιτυχίας του σκοπού. Είναι η έρευνα των προβλημάτων, ο προσδιορισμός των σκοπών, ο σχεδιασμός της στρατηγικής, ο καθορισμός των γεγονότων, η μάθηση καινούργιων μεθόδων.
- Ακολουθεί η έρευνα άλλων τρόπων, που η εφαρμογή τους θα δώσει την ευκαιρία να φανεί το πώς θα επιδράσουν οι νέες μέθοδοι. Στη συνέχεια είναι η ανάπτυξη ενός σχεδίου δράσης, που να δίνει λύσεις στις συγκρούσεις και να μειώνει την κατάθλιψη και να σταθεροποιεί και να κάνει κανόνα τους καινούργιους τρόπους ή τη συμπεριφορά, για να συνεχισθούν οι μέθοδοι, που τα ίδια μέλη έχουν καθορίσει.
- Τέλος, γίνεται η εκτίμηση των αποτελεσμάτων και ο προσδιορισμός των σχέσεων.

Τη σειρά και το μέγεθος της κάθε φάσης σ' αυτό το σχέδιο, το καθορίζουν οι σπουδαστές.

– *Επιβλέπει τους σπουδαστές.*

Η Δ.Α. κατά τη χρονική περίοδο που επιβλέπει τους σπουδαστές συζητά, ακούει, κατευθύνει, οδηγεί και δείχνει το δρόμο για την επιτυχία του στόχου τους. Αναμοχλεύει την επιθυμία τους, για βελτίωση και τη δυνατότητα να κάνουν θαύματα, καθώς τους δείχνει εμπιστοσύνη και σωστή διακριτική βοήθεια.

– *Δίνει ευκαιρίες για την κλινική τους άσκηση.*

Στόχος της Δ.Α. είναι η σύνδεση των γνώσεων, και η εφαρμογή. Γιατί θεωρία χωρίς εφαρμογή όχι μόνο δεν ωφελεί, αλλά και είναι βλαβερή. Οι Κινέζοι τονίζουν: «μαθαίνω ό,τι κάνω» ενώ «ξεχνώ ό,τι ακούω».

Η Δ.Α. έχει χρέος να προγραμματίζει και να υλοποιεί την κλινική άσκηση των σπουδαστών, με βάση τις εκπαιδευτικές ανάγκες τους και όχι τις ανάγκες των Ιδρυμάτων. Γιατί οι σπουδαστές δεν είναι μέρος εργασιακής δύναμης. Και στη συνέχεια να καθορίζει τους όρους, που πρέπει να πληρούν τα εκπαιδευτικά τμήματα. Ορισμένοι όροι είναι οι ακόλουθοι:

- Η ύπαρξη ικανού αριθμού Δ.Α. για την κλινική τους άσκηση.
- Η ύπαρξη ικανού αριθμού αρρώστων (εκπαιδευτικό υλικό), για την κλινική τους άσκηση.

- Η ύπαρξη ικανού αριθμού αρρώστων (εκπαιδευτικό υλικό), για την κλινική τους άσκηση.
- Η ύπαρξη μέσων («νοσηλευτικό υλικό»), που είναι απαραίτητα για την ομαλή διεξαγωγή της κλινικής τους άσκησης.
- Η παροχή δυνατότητας συμμετοχής τους σε επαγγελματικές δραστηριότητες, στις οποίες να συμμετέχει και το αντίστοιχο προσωπικό της υπηρεσίας. Η συμμετοχή αυτή θα βοηθήσει για την επαρκή και κατάλληλη προετοιμασία των σπουδαστών για το επάγγελμά τους.
- Η παροχή δυνατότητας για έρευνα, που θα τους βοηθήσει στο σχεδιασμό και τη διεξαγωγή ερευνητικών προγραμμάτων και την ερμηνεία των δεδομένων.

Επιγραμματικά, η σημασία της επικοινωνίας στην εκπαίδευση της Νοσηλευτικής είναι:

- Η απόρριψη του μηχανισμού της μαζικής και βεβιασμένης τροφοδότησης γνώσεων (παθητική μάθηση) και
- Η χρησιμοποίηση της διαλεκτικής διδασκαλίας, με αποτέλεσμα την *ενεργητική μάθηση*. Αυτό σημαίνει: την ορδή ανάπτυξη και εκδήλωση της σκέυης, της κρίσης, του αισθήματος, της δράσης και γενικότερα του χειρισμού της ζωής, που πρέπει να γίνεται με γνώση, φροντίδα και υπευθυνότητα.

Απλά, ο σπουδαστής, στα χρόνια της παιδείας, θα μαθαίνει να σκέπτεται, να ενεργεί, να κρίνει και να διαφωνεί και να μπορεί να διαφωνεί.

Εδώ θα αναφερθεί και ένα δείγμα προτίμησης ορισμένων σπουδαστών που ρωτήθηκαν, και τους ζητήθηκε «να τσεκάρουν, από ένα πίνακα 10 μεθόδων διδασκαλίας, ποιά μέθοδο προτιμούν και γιατί». Από τους 70 σπουδαστές της Νοσηλευτικής, οι 29 απάντησαν τη Διαλεκτική μέθοδο διδασκαλίας. Οι υπόλοιποι, διάφορες άλλες μεθόδους. Αξιοσημείωτο είναι ότι όλοι, ανεξαιρέτως, προτίμησαν κάποια μέθοδο διδασκαλίας που περικλείει συζήτηση-κουβέντα-επίδειξη-συλλογική εργασία και τα παρόμοια.

Στην ερώτηση «γιατί προτιμούν τη διαλεκτική μέθοδο» οι απαντήσεις τους συμπεριλαμβάνονται στις τρεις ακόλουθες προτάσεις:

Την προτιμούμε γιατί:

- Δεν γίνεται παθητική μάθηση.
- Υπάρχει ενεργός συμμετοχή των σπουδαστών κατά την ώρα της διδασκαλίας και
- Υπάρχει επικοινωνία Δασκάλου και σπουδαστών.

Αυτές οι απαντήσεις δικαιώνουν το πιστεύω και την προοπτική, που θα εισηγηθεί τώρα αμέσως η ομιλήτρια.

5. ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΚΑΙ Η ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ

Το **πρόβλημα** της παιδείας στην Ελλάδα -ας ειπωθεί η σκληρή αλήθεια- είναι πρόβλημα διδασκόντων «όσο οι δάσκαλοι είναι αυτοί που είναι στην

πλειοψηφία τους, η παιδεία θα είναι απομνημόνευση και όχι μόρφωση, μάθηση και όχι κρίση» όπως υπογραμμίζει χαρακτηριστικά ο συγγραφέας Ν. Δήμου, και συνεχίζει «μόνο προσωπικότητα μπορεί να διαμορφώσει προσωπικότητες». Και μόνο όταν ο δάσκαλος κατεβαίνει από την έδρα του και ζει με τους σπουδαστές, φτιάχνει ολοκληρωμένους και σκεπτόμενους ανθρώπους.

Είναι οικουμενική αλήθεια, ότι η μάθηση δεν εξαρτάται μόνο από τις γνώσεις και τη δεξιότητα του Δασκάλου ή από την εκπαιδευτική αξία του προγράμματος, αλλά από την *ποιότητα της συμπεριφοράς*, που υπάρχει στις διαπροσωπικές σχέσεις Δασκάλου και σπουδαστών.

Η προοπτική.

Το ξεκαινούργιωμα, η αναγέννηση των σημερινών Δασκάλων και η πληροφόρηση των μελλοντικών, ότι χρέος τους είναι να μορφώνονται ουσιαστικά και να μορφώνουν αποτελεσματικά τους νέους, χρησιμοποιώντας και την τέχνη της επικοινωνίας, που αποτελεί τον ιδανικό δίαυλο για την παιδεία. Γιατί δάχουν να αντιμετωπίζουν από σήμερα, σπουδαστές που σκέπτονται, τους οποίους ειλικρινά τρέμουν....

6. ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Σ' αυτόν τον κόσμο του κατακερματισμού και της διάλυσης και της απαιδευσίας, όπου το ιδανικό τέρμα αποτελεί η μηδαμινή προσπάθεια..... δέση έχει μόνο το πιο μεγάλο θαύμα. Και αυτό είναι ο σκεπτόμενος άνθρωπος, τον οποίο θα ετοιμάσει η ενεργητική μάθηση.

Χρέος αυτού του ανθρώπου είναι να χρησιμοποιεί τη σκέψη του, για να βγεί από την απαιδευσία και τη διάλυση.

Ευχή και της εισηγήτριας.

Σας ευχαριστώ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Δήμου Νίκος, Η δυστυχία του να είσαι Έλληνας, 11η έκδοση, Αθήνα, 1981.
2. Δήμου Νίκος, Σκέψεις για την αναγκαιότητα της αγάπης, 4η έκδοση, Αθήνα, 1982.
3. Λανάρα Α, Ουρανία, Η αυθεντία κύριος μοχλός της αγωγής, Αγγίνιο, 1984.
4. Παπανούτσος Ευάγγελος, Ηθική, Αθήνα.
5. Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (σημειώσεις).
6. Adler B Ronald, Interplay. The process of interpersonal communication, New York, 1980.
7. Brammer M Lawrence, The helping relationship, second edition, New Jersey, USA, 1979.
8. Narrow W Barbara, Patient teaching in nursing practice, New York, 1979.

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ, ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΚΑΙ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝ. ΙΑΤΡ. &
ΥΓ. ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ

Ταχ. Δ/ση Αριστοτέλους 17
Ταχ. Κώδικας 101 87
Πληροφορίες Ε. Ζερβάκη
Τηλέφωνο 5232.821/358

Αθήνα 10-1-1985
Αριθμ. πρωτ. Α46/οικ. 146

ΠΡΟΣ Όλες τις Μ.Τ.Ε.Ν. Σχολές
με Έδρες τους

ΘΕΜΑ: Παρέχονται πληροφορίες.

Σας γνωρίζουμε ότι στον πρόσφατα δημοσιευθέντα Νόμο 1579/85 ΦΕΚ 217/Τ.Α/23.12.85 άρθρο 6 παρ. 7 έχει συμπεριληφθεί διάταξη που έχει ως εξής:

«Η προδεσμία που προβλέπεται από την παράγραφο 6 του άρθρου 13 του Ν. 1351/1983 (ΦΕΚ 56) για εγγραφή στις επετηρίδες του κλάδου 8 της μέσης Τεχνικής-Επαγγελματικής εκπαίδευσης των άρθρων 13 και 14 του Ν. 576/1977 (ΦΕΚ 102) και αναφέρεται στους αποφοίτους των ανωτέρων Νοσηλευτικών Σχολών Υγείας και Πρόνοιας παρατείνεται για ένα χρόνο από τη δημοσίευση του Νόμου αυτού».

Μετά από τα ανωτέρω παρακαλούμε να λάβουν γνώση οι ενδιαφερόμενοι για τυχόν άσκηση του δικαιώματος τούτου.

Ο ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΓΙΑΝΝΗΣ ΦΛΩΡΟΣ

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗ:

1. Εθνικό Σύνδεσμο Διπλωματούχων
Ελληνίδων Νοσοκόμων
Πύργος Αθηνών (Γ' κτίριο)
Τ.Κ. 115 27 ΑΘΗΝΑ
2. ΠΟ.Ε.Δ.Η.Ν.
Στουρνάρη 36
Τ.Κ. 101 87 ΑΘΗΝΑ
3. Π.Ε.Δ.Ε.Υ.
Πατισίων 360
Τ.Κ. 111 41 ΑΘΗΝΑ

Θεωρήθηκε για την ακρίβεια
Ο Τμηματάρχης Γραμματείας

ΥΠΟΤΡΟΦΙΑ 3Μ

Από 29 Εθνικούς Συνδέσμους, μέλη του ICN, υποβλήθηκαν αιτήσεις για την υποτροφία της 3Μ.

Η επιτροπή του ICN για την εκλογή των υποτρόφων επέλεξε τις πιο κάτω τρεις νοσηλεύτριες:

- 1) Κα Judith Martha Clift, Αμερικανίδα, εργάζεται στην Αυστραλία γι' αυτό την πρότεινε ο Εθνικός Σύνδεσμος Νοσοκόμων της Αυστραλίας.
- 2) Δα Nimal Chandra Decosta, από τη Sri Lanka.
- 3) Δα Kgomotso Kenaope Bedimela, από την Botswana.

Η πρώτη θα κάνει σπουδές για διδακτορικό πτυχίο, η δεύτερη για Master και η τρίτη για Baccalaureate.

Με την ευκαιρία αυτή σας πληροφορούμε πως οι ενδιαφερόμενες για την υποτροφία της 3Μ -ακαδημαϊκό έτος 1987- θα πρέπει να υποβάλλουν αίτηση έως 20 Σεπτεμβρίου 1986.

Αιτήσεις γίνονται δεκτές από ενδιαφερόμενες που πληρούν τις πιο κάτω προϋποθέσεις:

- 1) Είναι μέλη του ΕΣΔΝΕ.
 - 2) Γνωρίζουν πολύ καλά τη γλώσσα του τόπου που θέλουν να σπουδάσουν.
 - 3) Δεν προτάθηκαν από τον ΕΣΔΝΕ για την υποτροφία αυτή στο παρελθόν.
-